

Війна і мир одного села

Марія Лавренюк

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Марія Лавренюк
війна і мир
Одного села
ВІРА (кіноповість)
Освячення надій

Початок липня. Жито зелене. Жати рано. Сіно дехто й повозив. Тільки бджоли не мають спокою. Дзвенять в золотих квітах пахучої липи, під якою прилаштувались Віра з Яринкою дивитись де філяду. Параду буде приймати письменник Улас Самчук. Приїхав з Європи, щоб тут будувати Україну.

Тамтої неділі небо вкривали чорні хрести-літаки. Залізна сарана хмарою летіла на схід над селом. А як вертались назад, прокотилася зі страшним ревом по небі вогненна куля, врізалася в гору Вапнярку. Старі баби кричали по селу, що то зізда, в Івана Богослова передбачена, що приходить кінець світу. Та який кінець? То просто літак в Угорську впав, а вони — «зізда».

Вчора по соші тікали совети. Над Залужжям знову літали хрести. Гнали ту безбожну владу.

Потім, приїхали в село чотири мотоцикли. Німці роздавали цукерки. Ярининому братові теж дістався. Та він не з'їв. Сказав, що недобрий і викинув. Німець із обшитим срібною тасьмою коміром реготав й казав по-польськи, що дитина не знає, що таке цукерок.

Старі, хоч і боялися «зізди», а німців не страшились. Дід Мусій на війні у вісімнадцятому трохи мови німецької вивчив. Трохи варнякав з ними. Сигарети заробив.

Казав: «Німці — то господарі. Вони розуміють! Большевики — то не те... Якби в вісімнадцятому німці їх не нагнали, щоб то ми робили?» — й брався руками за сиву голову.

А той німець із коміром почитав з книжечки, як то добре за Вермахту буде, та й поїхав собі з усіма німцями.

А люди zostались робити державу. І сьогодні вже свято.

Люду назбиралось зі всіх околиць. Віра з Яриною стоять у натовпі парафіян. Голос священика — соковитий бас — гуде джмелем над дзижчанням вулика-натовпу. Люди ніби й мовчать, слухають батюшку, однак їх маса воружка, дихаюча все ж шумить. І не зрозуміло, що гуде сильніше — натовп чи стара розлога липа над головою.

Правиться коло каплички. Натовп заповнив навколишні вулиці, підвір'я. То стискається, то розтікається, то групою відколеться у чийсь двір. Батюшка ще звучніше забасивши, махає кропилом по рівній шерензі новобранців самооборони, по натовпу. Віра не може відірвати погляду від хлопців. Боже, які вони всі гарні в новій гранатовій формі. Як обтягують плечі френчі, перетягнуті ремнями. На грудях — кишені з блискучими гудзиками. Всі в пілотках. Жовта бляха тризубів блищить проти сонця.

Тепер буде по-новому. Навіть вони з Яринкою нові. Не в хустках, як усі, а з жовто-блакитними кокардами в косах.

— Німці пообіцяли державу. Сказали, буде в нас Україна своя, самостійна! — дядько-угорщук переказує почуте.

— Корендович казав — «має бути добре». Бо куди тій Німеччині без нас советів побідити? Мусять з нами рахуватись.

Віра щаслива. А хіба сумніваєшся у чомусь, коли тобі чотирнадцять? Коли сусідський хлопець Ваврін, який позавчора з тобою так приязно говорив і запросив на цю посвяту, сьогодні стоїть між тих героїв. Їх благословляє священик.

— О, вирядились, диви на шо подобні! Дівки вже, а без хусток. Биндочки в коси позапахали! Хіба то так дівки вбираються? — чути за спиною шепіт.

Віра ще більше випростовується. Піднімає підборіддя. «Оглядатись не буду! Хай шепчуться. Хай їм язики стріпаються! Так по-новому!»

Скоса зиркає на Ярину. Та втягнула голову в плечі. Того й дивись утече від тих язиків, що гостро деруть по спині.

— Яринко, кого ти слухаєш? Старих бабів? Хай собі бубонять! А в нас усе буде по-новому, по-нашому.

Ярина підводить злякані очі. Віра, на підтвердження слів, киває впевнено й ствердно. Подруга потроху струшує з плечей переляк. Але ще не випростується так виключно, ще нема в ній стільки впевненості, як у Вірі.

А та дружить з Яриною змалечку. Відколи себе пам'ятає — гралися в дорожній пилюці, ляльками за хлівом, трохи й до школи разом ходили. Ярина, на жаль одну, клясу закінчила. Сім'я велика: дівчат четверо, вона друга, брат Микола зовсім малий — треба допомагати батькам. Добре, що Віра впросила тітку відпустити на дефіляду в Угорськ. А так би не пустили...

Вчора до ночі робили собі кокарди — як панянки з міста. Бачила вона такі в Кременці на полячках. Але в них були білі з червоним. А в нас — наші кольори. Голуба і жовто-золота стрічки зшиті в квітку, кінці спускаються на потилицю.

Лунає рвучка команда: «Ліво... руч!». Шеренга гордо піднятих хлоп'ячих голів одночасно повертається обличчями до дороги. «Кроком руш!» — чеканить слова булавний. Хлопці весело гупають, здіймаючи вуличну пилюку.

Аж тепер Віра бачить того, хто віддавав команди. Високий, із чорним кучерявим волоссям, що вибилось на чоло з-під мазепинки. Він наближається, і Вірі здається, що то він іде до неї.

Серце тьохкає, хоче вирватись і полетіти. Світ навкруг перестав існувати. Він розбився й розлетівся на дрібні друзки. Лишилися тільки його очі, а в них — цілий світ. Тут немає нічого — там усе. Вона тут жити не зможе... Серце б'ється так, що дихати важко... ніби місця йому мало... Страх якогось нового болючо-солодкого відчуття тисне на груди.

Втекти від тих очей... Вона певна, що він дивиться на неї. Такі сині очі! Такий погляд... від якого треба втекти. А ти все стоїш, стоїш... бо тіло вже не твоє, а душа, здогадавшись, що трапилось, робить останні спроби врятуватись. Він проходить повз Віру. За ним рівними шеренгами чеканять крок новобранці.

«Куди він йде? Я не хочу так, я хочу до нього! Я хочу з ним!» — Віра стискає губи. — «Я мушу бути з ним!»

І що їй до того, що вона ще мала? Й до бабів, котрі ніяк не заспокоються, а все бубнять, бубнять... До Яринки, яка стоїть з відкритим ротом, лупає очиськами на рівні шеренги.

Суворі безвусі хлоп'ячі обличчя випромінюють стільки щастя, стільки віри і впевненості! Здалось ніби горби марширують з ними, вулиця загойдалася під ударами чобіт.

І всі кругом вірять.

І Віра не сумнівається.

Хлопці заспівують. Тепле, напоєне медовим запахом повітря здригається. Зараз все навкруги крокує разом із колоною. Ніхто не залишається байдужим до такої радості та надії. І серце стучоче в такт крокам. І летить туди, за тими очима, що й зараз ще світяться в серці.

Ми зробимо своє життя щасливим самі. Ні поляк, ні москаль, ні німець нам не заважатимуть!

Держава й порядок

Липень цвіте блаватом і маками. Зерно наливається твердю землі. Віра з Яринкою ідуть, збиваючи з колосків вранішню росу. Босі ноги тонуть у споришевій стежці.

Світанок сьогодні треба зустріти в полі чи десь за селом, де видно сонце. Вранішня молочно-біла імла розступається. Обрій переливається рожево-золотим, блакитно-червоним, навіть якимсь зеленкуватим у кучерях хмаринок-пінок. Із-за обрію з'являється краєчок червоного кола. «Ой за лісом, за пралісом...». Над золотою

діжею підіймається-сходить сонце. Росте! Хлібина рум'яна, жива, випливає із земного туману, втирається м'якою хмаринкою. Дівчата заворожено дивляться на диво. Сонце купається. Вмивається купальською росою. Сьогодні вона чарівна. Після теплої ночі треба вмиватись нею всім, навіть сонцю, щоб бути здоровим і красивим.

Вони з Яринкою теж будуть красивими. Віра, звичайно, гарніша. Такої грубечої, майже чорної з каштановим полиском коси нема навіть у дорослих дівок. А її очі? Недаремно навіть чужі дядьки кажуть на Віру «циганка» чи «ворожка». То все через темно-карі очі. А як ще спідлоба глипне! Тільки мати свариться. Каже, що з лиця — не пити винця. І що тяжко доньці буде, бо краса більше біди приносить, як щастя.

Але Віра буде щасливою. Бо кого ж і люблять, як не красивих? Вона знайде своє щастя, й питати не стане. Сама свою долю вибере.

— Яринко, а ти когось любиш?

Подруга перечіплюється через спориш, бо хоче догнати. Ледь втримується на ногах. Тільки сопе. Та Віра й не чекає відповіді. Питала, щоб самій розказати. Хтось же повинен знати, що вона вже дівка, вже хлопців любить.

— А я так люблю! Так люблю, що аж їсти не можу вже четвертий день! І сниться... кожному ніч.

— Хто? — Яринка піднімає світлі брови. Цікаво їй. — Може, Ваврін?

— Та який ще тобі Ваврін!

— А чого ти за ним вчора бігала й чіплялась?

— Бо хтіла розпитати про його командира!

— І що!

— Нічого! — от дурна, невже не догадалась, що Віра командира Ваврінового сподобала!

— Ну, скажи! Скажи! — Яринка підстрибує круг Віри, смикає її за мокру сорочку. От би не сказати їй, хай би мучилась. Так саму

може розірвати від бажання похвалитись.

— А бачила командира Ваврінового тоді на дефіляді?

— Ага! Я думаю, чого то ти чуть не вискочила на вулицю й не помарширувала за тими хлопами! — Подруга певно заздрить, він же на Віру дивився, не на неї.

— Дурна ти! Він і сам на мене задивився! — та злитись на подругу марно. Цікаво їй, лупає очиськами коло самого носа. — Він Павлом зветься. Який гарний, то й так видно. А розумний! Вивчився в Кременецькій гімназії, а тоді аж в Кракові на геометра! А ще відважний, як лицар! Як забрали його до війська, а після школи підхорунжих на в сє йну, то поляки всі повтікали, а він — не! Ваврін казав: аж п'ять танків з гармати розбив. І орден отримав! «Віртуті мілітарі»! Поранили його в тому бою.

— Ого! А може він слабкий після того поранення?

— От, Яринко, ти зовсім дурна, чи мене хочеш розізнити? Хто б його командиром взяв, якби він слабкий був? Він здоровий! І командує тепер самообороною в Угорську! — виплеснуте з переповненої душі щастя заповнює все довкола. Тепер її таємниця, розділена з подругою, ще більш щемка й священна. І так хочеться жити у цьому світі, де все для неї — і красень командир, і вранішнє сонце, й дорога... все-все.

Збирає росу з вусиків жита, тре обличчя. Срібні намистини-краплі падають в долоню з червоних пелюсток маку, нерозкритих сонечок роману. Зачерпує сивий туманець-слізки з перини споришу.

Дівчата біжать вузькою межею між вусатим ячменем та житом, радісно сміючись, збивають росу. Не те, що спідниці — сорочки понамокали мало не до комірив. Пуп'янки молодих грудей гостро проступають крізь обважнілу й розм'яклу від вологи тканину. Розтріпане з ночі волосся поприлипало до обличчя. Колосся лоскоче. Запах молодих дівочих тіл змішується із запахом молодого

хлібного колоса, рум'янку, літнього туману.

З півдня чути звук грому. Дівчата зупиняються. Небо чисте, білі хмаринки поволі пливуть над головами. Віра врівноважує дихання, прислухається. Шукає на півночі хмару, та її нема.

• • •

Далі — у повній книжці «Війна і мир одного села».

nashaknyga.com.ua